

Irak Türkleri Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi (1918-2024)

A Bibliography Essay on Iraqi Turks

Onur SEMİZ*

Öz

Bir konuda gerek araştırma yapacaklara gerekse de ilgi duyan okuyuculara ilgili konu hakkında yapılan çalışmaların listesini hazırlama işi olan bibliyografya eserlerinin önemli faydaları bulunmaktadır. Nitekim tarihin eski dönemlerinden itibaren hazırlanan bu türden eserler, bilimsel bir araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Çünkü bu eserler sayesinde özellikle araştırmacılar konu hakkında yapılan çalışmaları görebildikleri gibi konunun eksik yanlarını da rahatlıkla tespit edebilirler. Bu makalede Irak Türklerinin I. Dünya Savaşı'ndan itibaren geçirdikleri siyasi ve ekonomik süreçleri konu alan çalışmaları tespit ederek Irak Türklerinin geçmiş ve günümüzdeki durumları hakkında çalışma yapacak araştırmacılara yardımcı olmak amaçlanmıştır. Birtakım anahtar kelimeler aracılığıyla hem elektronik imkanlar dahilinde hem de birçok çalışma üzerinde yapılan taramalar neticesinde Irak Türkleri hakkında çok sayıda eser tespit edilmiştir. Netice itibarıyla Irak Türkleri hakkında önemli bir bilimsel birikimin ve kamuoyunun oluştuğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyografya, Kaynakça, Kitabiyat, Irak Türkleri, Türkmenler

Abstract

Bibliography works, which are the task of preparing a list of studies on a subject, have significant benefits for both those who will do research on a subject and for interested readers. As a matter of fact, such works prepared since the ancient periods of history form the basis of scientific research. Because thanks to these works, researchers can see the studies done on the subject and also easily identify the shortcomings of the subject. In this article, it is aimed to help

* Dr. Arş. Gör.; Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü,
email: osemiz@agri.edu.tr, orcid: [0000-0002-4625-3869](https://orcid.org/0000-0002-4625-3869).

researchers who will study the past and present situation of Iraqi Turks by identifying studies on the political and economic processes that Iraqi Turks have gone through since World War I. As a result of scanning both electronically and on many studies using certain keywords, many works about Iraqi Turks have been identified. As a result, it has been determined that a significant scientific knowledge and public opinion about Iraqi Turks has been formed.

Keywords: Bibliography, Source, Books, Iraqi Turks, Turkmens

Giriş

Bibliyografya, Yunanca “*biblion (kitap)*” ve “*graphien (yazmak)*” kelimelerinden türetilmiş bir terimdir. Türkçe’de Fransızca “*bibliographie*” kelimesinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Türk Dil Kurumu, bibliyografya teriminin yerine “*kaynakça*”¹ kelimesinin tercih edilmesini önermiştir. Ancak kaynakça terimi, yazar tarafından telif edilmiş bir eserin yazımı sırasında kullandığı kaynakları belirtmek için ifade edilmesi daha yaygın olarak kabul edilmiştir. Bibliyografyalar, belirli bir konuda ve genellikle belirli bir dönem içinde yazılan veya yayımlanan eserlerin tasnif edilmiş tam listesini verir.² Ancak bibliyografya eserleri, basılı eserlerin hangi kütüphane ya da koleksiyonda bulunduğu bilgisini içermez. Anlaşılacağı üzere bibliyografya eserleri bir nevi fihristlerdir.³ Bibliyografya terimi Şemsettin Sami tarafından “*Bir müellifin bir kitap yazmak için müracaat edip içerinden malumat aldığı kitapların*

¹ Kaynakça terimi Türk Dil Kurumu tarafından “*Belli bir konu, yer ve dönemle ilgili yayınları kapsayan veya en iyilerini seçen eser, bibliyografya, bibliyografi*” şeklinde tanımlanmaktadır. Bibliyografya ise “*kaynakça*” kelimesiyle ifade edilmiştir. sozluk.gov.tr

² İsmail Durmuş, “*Kitabiyat*”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, XXVI, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2002, s.83. Tarihin eski devirlerinden itibaren bibliyografya türünden eserler verilmeye başlandığı görülmektedir. Nitekim daha II. yüzyılda Galien isimli bir hekim kendi eserlerinin bir bibliyografyasını yayınlamıştır. Daha sonraki dönemlerde din adamlarının bazı bibliyografyalar hazırladığı da bilinmektedir. Özellikle XV. asrın sonuna doğru matbaanın gelişmesine paralel olarak bu türden eserlerde de bir artış gözlemlenmiştir. Ancak XVII. yüzyıla birlikte bibliyografya kavramı, günümüze yakın bir anlam kazanmaya başladığı gibi daha fazla önem kazanmaya da başlamıştır. Daha fazla ayrıntı için bakınız. Türker Acaroğlu, “*Bibliyografya Nedir?*”, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, X, 10, 3-4, s. 135-140.

³ “*Bibliyografya*”, (Çev: Zehra Kılıçarslan, Emre Altuğ), *Türk Kütüphaneciliği*, 30, 2, 2016, s. 338.

beber?” olarak tanımlanmıştır.⁴ “Kitabiyat” ve “mebaz” kelimeleri de bibliyografya terimi yerine kullanılan ifadeler arasındadır.⁵

Bibliyografyalar, bilimsel bir araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Herhangi bir bilimsel çalışmaya başlanmadan önce kesinlikle literatürün taranması ve çalışma konusu ile ilgili bibliyografya hazırlanması gerekmektedir. Bu sayede araştırmacı çalışmak istediği konu hakkında bilgi sahibi olabilmektedir. Ayrıca herhangi bir konu hakkında bibliyografya hazırlanması; söz konusu konu üzerinde çalışma yapmayı amaçlayan araştırmacılara yol göstermesi, çalışılması planlanan konunun eksik yanlarının tespit edilmesi ve bu eksikliklerin giderilmesi açısından da önemlidir. Ayrıca araştırma dışında konuyu merak eden, konu ile ilgili bilgi edinmek isteyen okuyuculara da hazır bir okuma listesi sunmaktadır.

Bu bibliyografya çalışması, Irak’ın kuzey bölgelerinde yaşayan, I. Dünya Savaşı’ndan sonra Irak’ta yeni bir düzenin kurulması ile birlikte dil ve kültürlerini yaşatmakta büyük sıkıntılar çeken Irak Türklerini konu almaktadır. Konu hakkında yapılan literatür taramaları sürecinde Irak Türklerini konu alan kapsamlı bilimsel çalışmalara son yıllarda nispeten atmakla birlikte çok fazla yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu çalışmayla hem konuya araştırmacıların dikkatini çekilmesi hem de zengin bir kültüre sahip olan Irak Türklerinin tarihi hakkında yapılan çalışmaların tespit edilmesi, konu ile ilgili ne gibi çalışmaların yapıldığı, konunun hangi yönlerinin eksik bırakıldığının ortaya konması ve bu sayede yeni yapılması planlanan araştırmalara yardımcı olunması amaçlanmaktadır.

Yapılan incelemeler sonucunda Irak Türklerini konu alan bazı bibliyografya çalışmaları tespit edilmiştir. Bu çalışmalar; Önder Saatçi tarafından hazırlanan *Irak Türkleri Dil Çalışmaları Bibliyografyası*⁶ ile Suphi Saatçi tarafından *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi* adlı eserin 6. cildinin sonuna hazırlanan “Kitabiyat” başlıklı eserlerdir.⁷ Ancak bu araştırma eserleri, Irak Türklerinin dil ve kültürü üzerine yapılan çalışmaları içermektedir.

⁴ Hamza Zülfiyar, “Kaynak mı, Kaynakça mı, Bibliyografya mı?”, *Türk Dili*, CIV, 738, s.19.

⁵ Hasan Gürkan, “Atatürk’ün Söylev’i (Nutuk) Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, XIII, 27, Güz 2013, s. 124.

⁶ Önder Saatçi, “Irak Türkleri Dil Çalışmaları Bibliyografyası” *Ağz Araştırmaları Dergisi*, 8, Yaz 2014, s. 21-47.

⁷ Suphi Saatçi, “Kitabiyat”, *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*, VI, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997.

Bu çalışma, Irak Türklerinin özellikle I. Dünya Savaşı'ndan sonraki siyasi, tarihi ve ekonomik gelişimini konu alan eserleri bir araya getirmektedir. Yukarıda bahsedilen eserler göz önüne alınarak, dil ve kültür alanında yapılmış araştırmalar çalışmanın içerisine dahil edilmemiştir. Ayrıca dönem gazetelerinde Irak Türkleri ile ilgili yayınlanan haber, köşe yazısı ve makaleler ile yurt dışında yapılan akademik araştırmalar da kapsamın dışında tutulmuştur.

Araştırma kapsamına dahil edilen eserler; Makaleler Bibliyografyası, Türkiye Kaynakçası, Dergipark, Milli Kütüphane Otomasyon Sistemi ve Yüksek Öğretim Kurumu Tez Merkezi'nde "Irak", "Irak Türkleri", "Türkmenler" anahtar sözcükleriyle arama yapıldığında ortaya çıkan sonuçlar ve Irak Türkleri hakkında yapılan akademik çalışmaların kaynakçaları taranarak tespit edilmiştir. Kaynakların makale içerisinde gösterimi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi desteği ile geliştirilen sosyal ve beşeri bilimler alanında hazırlanan çalışmalarda akademik yazım ve kaynak göstermede kullanılan "İSNAD Atf Sistemi 2. Edisyon" sistemi dikkate alınarak yapılmıştır.

Bibliyografya

1. Araştırma Eserleri

- Atalar, Mehmet; *Irak Türkleri*, İstanbul, 1986.
- Aydın, Mesut, *Türkiye ve Irak Hudûdu Mes'alesi*, Avrasya Stratejik Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2001.
- Aydın, Sinan; *Türkiye'nin Irak Politikası ve Bu Sürecin Türkmenlere Etkileri*, İstanbul, 2003.
- Bademci, Ali; *Irak'ta Türkmen Dramı*, İstanbul, Togan Yayınevi, 2014.
- Bakır, Abdülhalik; Saatçi Suphi; Öbek, Ali İhsan, *Irak Coğrafyasında Türk Varlığı ve Kültürü Sempozyumu 18-19 Mayıs 2012*, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Yayınları, Bilecik, 2012.
- Bilim Araştırma Vakfı, *Musul-Kerkük ve Türkmenler İçin Gerçek Çözüm*, www.kerkukturkleri.com, 01/11/2007
- Bugünkü Irak*, Irak Büyük Elçiliği Kültür Ateşeliği, TTK Basımevi, Ankara, 1957.
- Çay, Abdülhalik; *Irak Türklerinin Taribine Bir Bakış*, Ankara, 1987.

- Demirci, Fazıl, *Irak Türklerinin Dünü-Bugünü*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1982.
- Demirci, Nefi, *Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Cemiyeti Bülteni*, İstanbul, 1971.
- Demirci, Nefi, *Dünden Bu Güne Kerkük, Kerkük'ün Siyasi Tarihi*, Ey Dizgi Yayınları, İstanbul 1990.
- Demirci, Nefi, *Sönmeyen Ateş Dinmeyen Hasret Kerkük*, İstanbul, Türkmeneli İnsan Hakları Derneği Yayınları, 2006.
- Demirci, Nefi; Mengü, Cüneyt, *Kerkük ve Türk Sevdalısı Nefi Demirci*, Yalın Yayıncılık, İstanbul, 2014.
- Dinç, Ahmet; Çakır, Ramazan, *Türkmen Kültürü ve Türkmenlerin Sosyo-İktisadi Düşüncesi*, Ayrikotu Yayınları, İstanbul 2008.
- Çetinoğlu, Oğuz; Uğur, Aslıhan, *Irak Türkleri (Röportajlar)*, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul, 2012.
- Çetinoğlu, Oğuz; Kafkaslıoğlu, Mustafa, *Türkmennâme (Irak Türkleri hakkında bilmek istediğiniz herşey)*, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul, 2013.
- Ertuğrul, Ümit, *Orta Doğu'nun Yeniden Yapılanması ile Irak'ın İşgali Ekseninde Irak Türkleri ve Türkiye*, Kerkük Vakfı Yay., İstanbul, 2006.
- Güler, Ali, *Türklüğün Kanayan Yarası Güney: Irak ve Suriye Türkleri*, Halk Kitabevi, İstanbul, 2017.
- Hacı, Şoriş, *Kerkük'ün Araplaştırılması, 80 Belgede Araplaştırma Politikası*, (Çev: Vahdettin İnce), Doz Yayıncılık, İstanbul, 2006.
- Hürmüzlü, Erşat, *Irak Türkleri*, Irak Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları, İstanbul, 1991.
- Hürmüzlü, Erşat, *Türkmenler ve Irak*, Kerkük Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003.
- Hürmüzlü, Erşat, *Irak'ta Türkmen Gerçeği*, Kerkük Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006.
- Hürmüzlü, Habib; Pamukçu, Ekrem, *Irak'ta Türkmen Boy ve Oymakları*, Global Strateji Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2005.
- Kasap(Ağa), Sanan Ahmet, *Irak Türkmenleri: Türkiye ve Türk Devletleriyle İktisadi ve Kültürel Köprü Kurmak*, Türkmen Enformasyon Merkezi Yayınları, Erbil, 2001.

- Kaynak, Muhteşem; vd., *Iraklı Sığınmacılar ve Türkiye (1988-1991)*, Tanmak Yayınları, Ankara, 1992.
- Kerkük, Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yayınları, Ankara, 1990.
- Kerkük, İzzettin, *Haşim Nabit Erbil ve Irak Türkleri*, Kerkük Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004.
- Kerküklü, Ali, *Oyun İçinde Oyun Kerkük*, Kum Saati Yayınları, İstanbul, 2006.
- Kerküklü, Ali, *İstihbarat Oyunları Petrol ve Kerkük*, IQ Yayınları, 2008.
- Kerküklü, Ali, *Irak'taki Türkmenlerin Sessiz Çığlığı*, IQ Yayınları, 2015.
- Koçsoy, Şevket, *Irak Türkleri ve Türk-İrak İlişkileri (1932-1963)*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1991.
- Köprülü, Ziyat, *İnsan Hakları Açısından Irak Türkleri*, Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yayınları, Ankara, 1992.
- Köprülü Ziyat, *Irak'ta Türk Varlığı*, Örnek Yayınları, Ankara, 1996.
- Küçükkaragöz, İsmet, *Irak'ta Türkmen Varlığı*, HAK, İstanbul, 2000,
- Küzeci Şemsettin, *Kerkük Soykırımları (Irak Türklerinin Uğradığı Katliamlar) 1920-2003*, Teknoed Yayınları, Ankara, 2004.
- Küzeci, Şemsettin, *Irak Basım Tarihi*, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, Ankara, 2009.
- Mengü, Cüneyt, *ABD-Türkiye-İrak üçgeninde Türkmen Meselesi*, Yalın Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Mısıroğlu, Kadir, *Musul Meselesi ve Irak Türkleri*, Sebil Yayınevi, İstanbul, 1974.
- Nakip, Mahir, *Kerkük'ün Kimliği*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2007.
- Öke, Mim Kemal, *Musul-Kerkük Dosyası*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, 1991.
- Özcan, Mesut, *Sorunlu Miras: Irak*, Küre Yayınları, İstanbul, 2003.
- Özdağ, Ümit, *Telafer: Bir Türkmen Kentinin ABD Ordusu ve Peşmergelere Karşı Direnişi*, Fark Yayınları, Ankara, 2008.
- Özmen, Hasan, *Irak ve Türkmen Dosyası*, Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı, Kasım, 2001

- Ravlig, Fraylıç M., *Türkmen Aşiretleri*, (Haz: Ali Cin, Haluk Kortel, Haldun Eroğlu), IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2008.
- Saatçi, Suphi, *Taribi Gelişim İçinde Irak'ta Türk Varlığı*, Tarih Araştırmalar ve Dokümantasyon Merkezleri Kurma ve Geliştirme Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996.
- Saatçi, Suphi, *Taribten Günümüze Irak Türkmenleri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2003.
- Saatçi, Suphi, *Hasretin Adı Kerkük*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2004.
- Saatçi, Suphi; Tütüncü, Mehmet, *Kerkük'ün Sönmez Ateşi İzzettin Kerkük Armağanı*, Irak Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği, İstanbul, 2006.
- Saatçi, Suphi, *Irak Türkmen Boyları, Oymakları ve Yerleşim Bölgeleri*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2015.
- Samancı, Aziz Kadir, *Irak Türkmenlerinin Siyasi Tarihi*, (Çev: Ramazan Saruhan), Beyrut, 1999.
- Şan, Cemal, *Irak Türkmenlerinden Söz Ediyorum*, Türkmen Enformasyon Merkezi Yayınları, (basım yeri ve tarihi yoktur)
- Şimşir, Bilal N., *Türk-Irak İlişkilerinde Türkmenler*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2004.
- Talabanî, Nuri, *Kerkük Bölgesi'nin Araplaştırılması*, (Çev: Zafer Avşar), Avesta Yayınları, İstanbul, 2005.
- Timur, Nevzat, *Irak Türkmenleri*, , ITC Ar-Ge Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara, 2001.
- Tufan, Tarık, *Irak'ta Türkmen Azınlık ve Kerküklü Göçmenler*, Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü, İstanbul, 2001.
- Türk Dünyasında Irak Türkleri*, Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Cemiyeti Yayınları, 1971.
- Yakuboğlu, Enver, *Irak Türkleri*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1976.
- Yinanç, Mükrimin Halil, *Musul ve El-Cezire'de Oğuz Türkleri: Türk Tarihinin Ana Hatları Eserinin Müsveddeleri*, Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, (basım yeri ve tarihi yoktur)

2. Makaleler

- Abbas, Ziya, “2003 Sonrası Irak Türkmenlerinin Hukuki Statüsü”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, XXX, 2, 2021, s. 74-86.
- Akçora, Ergünöz, “Cumhuriyetten Günümüze Türk-İrak İlişkileri ve Türkmenler”, *İkinci Orta Doğu Semineri Düünden Bugüne Irak (27-29 Mayıs 2004 Bildiriler I)*, (Ed: Mustafa Öztürk, Enver Çakar), Fırat Üniversitesi Orta-Doğu Araştırmaları Merkezi Yayınları, Elazığ, 2006, s. 21-52.
- Akçora, Ergünöz, “İrak’ın Ortadoğu’daki Yeri ve Önemi ile Türkmen Meselesi”, *Yeni Türkiye Dergisi*, XXI, 84, 2016, s. 387-427.
- Akın, Veysi, “ABD’nin Irak Politikası ve Türkmenlerin Durumu”, 2023, 38, 15 Haziran 2004, s. 36-40.
- Alwindawı, Ashkn Tanlab Jamal, Bayatlı, Altay, “İrak Türkü Bir Eleştirmen ve Denemeci: Abdülhakim Mustafa Rejioğlu (1910-1975)”, *Milliyetçilik Araştırmaları Dergisi*, II, 1, 2020, s. 139-154.
- Atasoy, Fahri, “Oyun İçinde Oyun Kerkük”, *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, III, 8, Ocak 2014, s. Yok.
- Ateş, Sönmez, “İrak Türkleri Hakkında”, *Türk Kültürü*, V, 1963, s. 42-45.
- Ateş, Sönmez, “İrak Türkleri İle İlgili Yayınlar Hakkında Düşünceler”, *Türk Kültürü*, Yıl: III, 26, Aralık 1964, s. 98-99 (22-23).
- Ateş, Sönmez, “Kerkük Katliamının Kitabı Mutlak Yazılmalı”, *Kardaşlık*, Yıl: 5, 19, Temmuz-Eylül 2003, s. 30-31.
- Aydın, Rabia Kocaman, “İrak Türklerinin Sosyal Hayatı”, *Türkler*, XX, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 617-624.
- Bakır, Abdülhalik, “Eskiçağlardan Günümüze Kadar Türkmen Şehri Kerkük”, I, *Kardaşlık*, 71, 2016, s. 28-35.
- Bakır, Abdülhalik, “İrak Türkmenlerinin Siyasi Arenada Sahipsiz Kalmalarına Yol Açan Tarihi Faktörler”, *Oğuz-Türkmen Araştırmaları Dergisi*, II, 2, Ocak 2018, s. 10-27.
- Bakır, Abdülhalik; Kayalan, Ferruh; “Musul Meselesi Çerçevesinde İngilizlerin Kerkük'teki Türkmenlere Yönelik Faaliyetleri (1918-1926)”, *Cappadocia Journal of History and Social Sciences*, VIII, Nisan 2017, s. 1-20.

- Bakır, Abdülhalik, Kayalan, Ferruh, “Irak Türkmenleri Bağlamında Hanekin’in Siyasi, Sosyo-Ekonomik ve Dini Yapısı”, *Oğuz-Türkmen Araştırmaları Dergisi*, V, 1, 2021, s. 45-90.
- Bakır, Abdülhalik, Pekin, Süleyman, “Irak Türkmenlerinin Mazlum Şehri Telafer”, *Oğuz-Türkmen Araştırmaları Dergisi*, II, 1, Ocak 2018, s. 64-117.
- “BM Raporları, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları İhlalleri Raporlarında Türkmenler”, <http://www.turkmencepbesi.com/ kurumsal/?dil=1055&metin=13>, (e.t.25.08.2009).
- Barzani, Mesud, “Kerkük Olayları”, *Serbesti Dergisi*, 10, Aralık 2002, s. 23-32.
- Bayatlı, Hidayet Kemal, “Irak Türkleri ve Kerkük Türkçesi”, *Türk Yurdu*, X, 37, 1990, s. 6-8.
- Bayatlı, Nilüfer, “Irak Tarihinde Türkmenler”, *Türk Yurdu*, XIII, 65 (411), Ocak 1993, s. 69.
- Bayraktar, Atilla, “Türkmenler’in Geleceği ve Eğitim Sorunları”, *Kardaşlık*, Yıl:1, 3, Temmuz-Eylül 1999, s. 62.
- Benderoğlu, Abdullatif, “Irak Türkmenleri Tarihi”, *Nüsha (Şarkiyat Araştırmaları Dergisi)*, (Çev: Altan Çetin), Yıl: II, 6, Yaz 2002, s.143-148.
- Beyatlı, Aydın, “Irak Türklüğünün Yakın Geçmişi ve Bugünü”, *Türk Yurdu*, XI, 45 (391), 1991, s. 4-6.
- Beyatlı, Aydın, “Dünden Bugüne Iraklı Türklerin İnsan Hakları Beyannamesi”, s. 41-46.
- Beyatlı, Aydın, “Irak Savaşlarının Yarattığı Psikolojik Yıkım ve Türkmenler” *Ortaoğu Türkmenleri Sempozyumu*, ORSAM Tutanakları, No: 35 (Eylül 2014), s. 157.-173
- Bilgin, Taner, “Türk Yurdu Dergisinde Irak Türkleri İle İlgili Yayımlanan Makalelerin Genel Bir Değerlendirmesi (1912-1930)”, *Oğuz-Türkmen Araştırmaları Dergisi*, III, 1, 2019, s. 113-130.
- Bozok, Mehmet, “Türkmen Siyasi Partileri Üzerine”, *Kardaşlık*, 71, 2016, s. 46-47.
- Börklü, Meşkure Yılmaz, “Lozan’dan Sonra Irak Türklerinin Durumu ve Genel Problemleri”, <http://bizturkmeniz.com>.

- Buksur, Abdullah, “Irak’ta İnsan Hakları İhlalleri ve Türkmenler”, *Global Strateji*, I, 3-4, s. 59-63.
- Cengiz, İsmail; “14 Temmuz 1959 Kerkük Katliamı Şehitler Albümü”, *Avrasya Türk Dernekleri Federasyonu Başkanlığı Dergisi*, 14 Temmuz 1999.
- Çağrı, Metehan, “Irak’ta Türkmen Olmak”, *Gencay Dergisi*, 1, Şubat 2012 s. 25–28
- Çakır, Mikdat, “Türkiye’nin Ortadoğu ve Türkmen Politikasının Harp ve Uluslararası İlişkiler Sosyolojisi Açısından Değerlendirilmesi”, *Kök Araştırmalar*, I, 2, Güz 1999, s. 261-274.
- Çay, Abdülhaluk, “Kerkük Türklüğü”, *Turan Dergisi*, 2, s. 1-6.
- Çay, Abdülhaluk, “Irak Türklerinin Tarihlerine Genel Bir Bakış”, *Irak Türkleri Sempozyumu Tebliğleri*, s. 21-30.
- Çay, Abdülhaluk, “Irak Türklerinin Tarihlerine Genel Bir Bakış”, *Irak Türkleri Sempozyumu Tebliğleri*, (Haz: Mâhir Nakip, Ziyat Köprülü), Ankara, 1987, s. 21-27.
- Çay, Abdülhaluk, “Irak Türkleri”, *Fuzuli*, 4-5 Temmuz-Ağustos 1987.
- Çaycı, Sadi, “Kerkük’ün Hukuki Durumu”, *Stratejik Analiz Dergisi*, VI, 70, Şubat 2006, s. 52-56.
- Çelenklioğlu, Şükrü Elçin, “Irak Türklerinden Haberler”, *Türk Kültürü*, 4 Ağustos 1970.
- Demiral, Nejdet, “Arap Medyasının Kürtlere ve Türkmenlere Bakışı”, *Stratejik Analiz*, IV, 46, Şubat 2004, s. 23-38
- Demirci, Fazıl, “21. Yüzyılda Türkmen Kültürel Hakları (24 Ocak 1970)”, *Kerkük*, Yıl:1, 2, Ocak 1991, s. 10-12.
- Demirci, Fazıl, “Irak Türkmenleri-Kuzey Irak ve Türkiye İlişkileri”, *Yeni Türkiye Dergisi*, I, 3, 1995, s. 351-356.
- Demirci, Güçlü, “Irak Türklerinin Demografik Yapısı”, *Türkler*, XX, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 611-616.
- Demirci, Güçlü, “Irak’taki Türkler”, *Irak Dosyası*, II, (Haz: Ali Ahmetbeyoğlu, Hayrullah Cengiz, Yahya Başkan), Tarih ve Tabiat Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003, s. 103-114.

- Demirci Nefi, “Türk Dünyasında Kerkük Türkleri”, *Türk Dünyası*, VI, 25, 1972, s. 10-11.
- Demirci, Nefi, “Kerkük’e Türklerin İzdırabı” *Devran*, I, 2, 1980, s. 19-34.
- Demirci, Nefi, “Kerkük Katliâmı”, *Tanıtım*, Yıl: 8, 90, Ocak 1987, s.33-34.
- Demirci, Nefi, “Altunköprü Katliamı”, *Altunköprü*, 3, Mayıs 2004.
- Demirci, Nefi, “Kerkük Referandumu”, *Türk Yurdu*, XXVIII, 245, 2008, s. 47-48.
- Doğan, Soner, “Irak Türkmenleri”, *İnsamer Araştırma*, 68, Haziran 2018, s. 1-28.
- Doğan, Söner, “Irak Türkmen Kültüründe ve Siyasi Söylemlerinde Katliamlar Nasıl Anılmaktadır?”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, XX,4, 2021, s. 2001-2012.
- Duman, Selçuk, “Irak Türkisi Gerçeği ve Milli Mücadele Dönemi Bölge Halkının Türk Yönetimi İstekleri”, *2023 Dergisi*, 48, 2005, s. 64-72.
- Duman, Bilgay, “Irak’ta Tarihsel Süreçte İçerisinde Türkmenlere Yönelik İnsanlık Suçları ve 2003 Sonrası Türkmenlerin Hukuki Durumu”, *Uluslararası Suçlar Ve Tarih*, 13, Ocak 2012, s. 85-128.
- Duman, Bilgay, “17. Yılında Irak Türkmen Cephesi ve Irak Siyasetinde Türkmenler”, *Ortadoğu Analiz*, IV, 41, Ankara, Mayıs 2012, s. 53-64.
- Duman, Bilgay, “Tarihsel Perspektif Işığında Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu’nun Kerkük Ziyareti ve Yansımaları”, *Ortadoğu Analiz Dergisi*, IV, 45, Eylül 2012, s. 21-35.
- Duman, Bilgay, “2003 Sonrası Irak’ta Türkmen Varlığı ve Siyasi Durumu”, *Yeni Türkiye Dergisi*, XIX, 54, 2013, Ankara, s. 2268-2284.
- Duman, Bilgay, “Tuzhurmatu’da Türkmen Katliamı”, *Kardaşlık*, 57, 2013, s. 18-19
- Duman, Bilgay, “Türk Dış Politikasında Irak Türkmenleri”, *Ortadoğu Türkmenler Sempozyumu*, Ankara, Eylül, 2014, s. 141-149.
- Erdoğan, M. Akif, “Kerkük Sancağının Nüfus Yapısı Üzerine Bir Not”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XIX, 2, Ocak 2004, s. 186-189.

- Erkmen, Serhat, “Unutulmuşluğun Karanlığından Umudun Aydınlığına Uzanan Bir Türkmen Kenti: Telafer”, *Ortadoğu Analiz*, I, 5, Mayıs 2009, s. 8-25.
- Erol, Aydil, “Mum Kimin Yanar Kerkük”, *Kardaşlık*, Yıl:1, 3, Temmuz-Eylül 1999, s.10-13.
- Eröz, Mehmet, “Kerkük Türkleri ve Kerkük’te İctimai Hayat”, *Ötüken*, 67, Eylül 1966, s. 18.
- Esenkova, Enver, “İnsan Hakları Yönünden Irak Türkleri”, *Türk Dünyası*, V, 19, 1970, s. 5-11.
- Esin, Necmettin, “Irak Türkleri Maarifine ve Genel Kültürüne Toplu Bir Bakış”, *Türk Kültürü*, Yıl: II, 18, Nisan 1964, s.109-118.
- Esin, Necmettin, “Tarihî Bir Türk Şehri: Kerkük”, *Türk Kültürü*, Yıl: XII, 135, s. 197 (53), Ocak 1974, s.195-199 (51-55)
- Esin, Necmettin, “Irak Türkleri ve Musul Meselesi”, *Türk Kültürü*, XII, 139-141, Mayıs- Temmuz 1974, s.46-51.
- Ezmen, Müeyyet, “Musul Vilayeti’ndeki Türk Aşiretlerinin Durumu”, Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Sayı: 36, İstanbul, 2000.
- Galata, Yasin Cemal, Dur, İzzet İsmail, “Türk Dünyası’nın Gözünden Alparslan Türkeş: Irak Türkleri Üzerine Sözlü Bir Tarih Çalışması”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, CXXVIII, 252, 2021, s. 33-52.
- Galata, Yasin Cemal, “Ay Yıldızın İzinde Kıbrıs ve Irak Türkleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, CXXXIII, 262, 2023, s. 111-130.
- Gaybalyeva, Sekine, “İrak-Türkmen Basınında Folklor Meseleleri”, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, III, 6, 2010, s. 129-135.
- Günay, Vehbi; Oumar Saad F., “Kerkük Osmanlı Subay Mezarlığı (Şehitliği)”, *Cibannüma Tarih Ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, III, 2, Ocak 2017, s. 79-112.
- Gündüz, Tufan, “Türkmen Adına Dair Bazı Fikirler”, *Yeni Türkiye*, Yıl: 8, 43, Ocak-Şubat 2002, s.142-145.
- Güngör, Ferhat, “Ortadoğu Denklemine Irak Türkmenleri ve Geleceği”, *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, I, 2, Ocak 2014, s. 14-41.
- “Irak Türkleri İle İlgili Bildiriler”, *Türk Kültürü*, 6, Nisan 1963, s.57-59.

- “Irak Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Cemiyeti Genel Kongresi”, *Türk Kültürü*, IV, 44, Haziran 1966, s.725-726 (69-70).
- “Iraklı Türkmenler Türk Dil Kurumunu Ziyaret Etti”, *Türk Dünyası Dil Ve Edebiyat Dergisi*, 3, Ocak 1997.
- İ.,K., “Irak Türklerinin Kültür Davası”, *Fuzulü*, 3-4, Şubat 1958, s.8.
- “İlk Türkmen Öğretmenler Kongresi’nde Alınan Kararlar (28-30 Ağustos 1960)”, *Kardaşlık*, Yıl:1, 3, Temmuz-Eylül 1999, s.8-9.
- Hasan, Mazin, “Irak’ın Gizlenen Gerçeği: Türkmenler”, *Irak Krizi 2002-2003*, (Der: Ümit Özdağ, Sedat Laçiner, Serhat Erkmen), Avrasya Stratejik Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2003, s.45-62.
- Hasan, Mazin, “Türkmenler, Türkiye, Irak, Körfez Savaşından Irak’ın İşgaline Türkmenlerin Durumu”, *Avrasya Dosyası*, IX, 4, Kış 2003.
- Hasan, Mazin; Şükür, Soran “Kerkük, Kerkük”, *Stratejik Analiz*, IV, 47, Mart 2004, s. 17-36.
- Hasan, Mazin; Şükür, Soran, “Türkiye’nin Türkmen Politikası: Yapılması Gerekenler”, *Stratejik Analiz*, IV, 48, Nisan 2004, s. 33-47.
- Hasan, Mazin, “Irak Seçimlerinden Sonra Türkmenlerin Durumu”, *Stratejik Analiz*, VI, 61, 2005, s. 12-13.
- Hasan, Mazin, “Irak Türkmenlerinin Barışçı Politikaları ve Sonuçları”, *Stratejik Analiz*, 66, 2005, s. 43-50.
- Hasan, Mazin, “Türkmenlerin Asimilasyonunda Erbil Örneği”, *Stratejik Analiz*, 69, Ocak 2006.
- Hasasu, Yılmaz, “Kerkük Katliamı Hakkında Düşünceler”, *Kardaşlık*, Yıl 14, 54, Nisan-Haziran 2012, s. 8–9.
- Hazar, Mehmet, “Irak Türkmenlerinin Dünü ve Türkçesi”, *Turkish Studies (Osman Nedim Tuna Armağanı)*, II, 2, 2007, s.358-364.
- Hazır, Tunahan, “14 Temmuz 1959 Kerkük Katliamı”, *Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, I, 2, Ocak 2019, s. 148-155.
- Hürmüzlü, Erşat, “Irak Türklerinin İlk Eğitim Kongresi 28-30 Ağustos 1960”, 8/4-5 Ağustos-Eylül 1968.

- Hürmüzlü, Erşat, “Türkmenlerin Irak Vatandaşlığı ve Federal Çözüm”, *Kardaşlık*, Ekim-Aralık 2002.
- Hürmüzlü, Erşat, “Ortadoğu Türkmenleri”, *Yeni Türkiye Dergisi*, , XIX, 54, Ankara, 2013, s. 2191-2196.
- Hürmüzlü, Erşat, “Irak Anayasası’nda Kerkük Çıkmazı”, *Yeni Türkiye Dergisi*, , XIX, 54, Ankara, 2013, s. 2241-2244
- Hürmüzlü, Erşat, “Iraklı Türkmenler Kendi Öz Vatanında Garip Yaşiyor”, *Kardaşlık*, 62, 2014, s. 5-6.
- Hürmüzlü, Habip, “Kerkük Petrolleri ve Türkmenler”, *Global Strateji*, III, 9, s. 143-152.
- Hürmüzlü, Habip, “1959 Kerkük Katliamı Neler Doğurdu”, *Kardaşlık*, Yıl:1, 3, Temmuz Eylül 1999, s.18-21.
- Hürmüzlü, Habip, “Irak’ın Hukukî Yapısında Türkmenlerin Yeri”, *Irak Dosyası*, II, (Haz: Ali Ahmetbeyoğlu, Hayrullah Cengiz, Yahya Başkan), Tarih ve Tabiat Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003, s.127-134.
- Hürmüzlü, Habip, “Irak’ın Hukuki Yapısı İçinde Irak Türkmenleri”, *Ortadoğu Türkmenleri Sempozyumu*, ORSAM Tutanakları, No: 35 (Eylül 2014), s. 149-157.
- K. T., “Kerkük Gecesi”, *Türk Kültürü*, 12, Ekim 1963, s. 57.
- Kafalı, Mustafa, “Türkmenler ve Kerkük”, *Global Strateji*, III, 9, s. 134-142.
- Kafesoğlu, İbrahim, “Türkmen Adı, Manası ve Mahiyeti”, *Türkler*, IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 580-584.
- Karagil, Nevzat, “Irak Türkleri ve Eğitim Davaları”, *Türk Irak Dostluğunun İşığı Altında Irak Türkleri*, Asya Yayınevi, İstanbul, 1956, s. 32-34.
- Karahisarlı, Abdullah, “Irak Türkmenleri”, *Turan Dergisi*, 5, Kış 2010, s. 78–82.
- Kavak, Abdulcebbar, “Türkmenler ve Kürtler Arasında Alevî-Bektâşi Geleneği ve Başlıca Temsilcileri: Irak Örneği”, *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, VI, 2, 2019, s. 261-277.
- Kavuncu, Orhan, “Kerkük Katliamından 50 Yıl Sonra”, *İnsan Vatanını Sever*, Irak Türkmen Cephesi Temsilciliği Yayınları, Ankara, 2009, s. 69–71

- Kayıran, Mehmet; Saygın, Selami, “Irak Türkmenleri”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, Ocak 2011, s. 273-292.
- Kazancı, Hicran, “Irak’ın Hassas Dengelerindeki Türkmenler”, *2023*, 38, 15 Haziran 2004, s. 42-48.
- Kazancı, Mehmet Ömer, “Irak Türkmenlerinin Kültürel Yapısı”, *Ortadoğu Türkmenler Sempozyumu*, Ankara, Eylül, 2014, s. 201-211.
- “Kerkük Katliâmı Sergisi”, *Türk Kültürü*, Yıl: V, 52, Şubat 1967, s. 292 (60).
- “Kerkük’te Türk Eserleri Yok Ediliyor”, *Kerkük*, Yıl: 2, 8, Nisan 1992, s. 29.
- Kerkük, İzzettin, “Kerkük Katliâmının 4. Yıldönümü”, *Türk Kültürü*, 9, 9 Temmuz 1963.
- Kerkük, İzzettin, “Haşim Nihat Erbil ve Irak Türkleri”, *Türk Kültürü*, XXXIII, 385, 1995, s. 7-15.
- Kerkük, İzzettin “İlk Türkmen Öğretmenler Kongresi”, *Kardaşlık*, Yıl:1, Sa.3, Temmuz-Eylül 1999, s.6-7.
- Kerkük, İzzettin, “12 Yaşındaki Emel’i Bile Şehit Etiler”, *Kardaşlık*, 7, Temmuz-Eylül 2000. s. 22–22.
- Kerkük, İzzettin, “Kerkük Üzerinde Oynanan Oyunlar - 3 Güneş Balçıkla Sıvanmaz”, *Kardaşlık*, Yıl:3, Sa.11, Temmuz-Eylül 2001, s.12-15.
- Kerkük, İzzettin, “Altınköprü Katliâmının Düşündürdükleri”, *Altınköprü Dergisi*, Yıl: 1, 2, Ankara, Mayıs 2002.
- Kerkük, İzzettin, “Kerkük Hatıralarım XI”, *Kardaşlık*, Yıl: 14, 56, Ekim-Aralık 2012, s. 7–9.
- Ketene, Sait, “Meşru Tesis Camiat Kerkuk (Kerkük Üniversitesi İnşa Etme Projesi)”, *Kardaşlık*, X, 3, Temmuz 1970, s. 2.
- Ketene, Sait, “Şehitlerimizi Anarken”, *Kerkük*, Yıl:1, 2, Ocak 1991, s. 4-7.
- Ketene, Orhan, “Kuzey Irak’ı Türkiye’ye Bağlayacak Yegane Güç Türkmenler”, *Stratejik Analiz*, II, 22, Şubat 2002, s. 108-112.
- Kevseroğlu, Necat, “Irak’ta Türkmen Kültürel ve Mimari Miras”, *Ortadoğu Türkmenler Sempozyumu*, Ankara, Eylül, 2014, s. 173-201.
- Koçak, Nejd, “Kerkük Katliâmı”, *Kardaşlık*, Yıl:1, 3, Temmuz-Eylül 1999, s. 24-25.

- Koçak, Nejdett, “Kerkük Katliamı”, *İnsan Vatanını Sever*, Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilciliği Yayınları, Ankara 2009, s. 44–47.
- Kodaman, Timuçin, “Geçmişten Günümüze Irak Türkleri (Türkmenler)”, *Global Strateji*, III, 9, s. 153-172.
- Kopar, Metin, “Bir Türkmen Şehri Kerkük”, *Avrasya Etüdleri*, XXXVI, 2, Ocak 2017, s. 113-136.
- Köni, Hasan, “Uluslararası İnsan Hakları ve Irak Türkleri”, *Irak Türkleri Sempozyumu Tebliğleri*, (Haz: Mâhir Nakip, Ziyat Köprülü), Ankara, 1987, s.91-94.
- Köprülü, Ziyat, “Türkmenlerin Maruz Kaldığı İlk Katliam”, I, *Kerkük*, 26, s. 20–21
- Köprülü, Ziyat, “Türkmenlerin Maruz Kaldığı İlk Katliam”, II, *Kerkük*, 28, s. 23.
- Köprülü, Ziyat “Irak’ta Sonu Gelmeyen Katliamlar ve Türk Devleti’nin Tutumu”, *Kerkük*, Yıl: 2, 5, Temmuz 1991, s. 16.
- Köprülü, Ziyat, “VIII. Yıldönümünde Altunköprü Katliamı”, *Türkmenelinden Notlar*, Yıl: 1, 2, Ankara, 1999.
- Köprülü, Fuat Orhan, “Irak Türkleri”, *Türk Kültürü*, XVI, 182, s. 55-58.
- Kurtcepe, İsrail, “Irak Türkleri”, *Türk Yurdu*, XXVIII, 245, 2008, s. 19-22.
- Lasinlioğlu, F., “Irak Türklüğünün Gerçeği ve Günümüzdeki Kürt Senaryoları”, *Kerkük*, Yıl:1, 3, Mart 1991, s.14-15.
- Maruf, Aydın, “Irak Kürt Bölgesel Yönetiminde Türkmenlerin Durumu”, *Ortadoğu Türkmenler Sempozyumu*, Ankara, Eylül, 2014, s. 117-121.
- Marufoğlu, Sinan, “Irak Türkleri”, *Türkler*, XX, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.603-610.
- Mengü, Cüneyt, “Kerkük Katliamı İle İlgili Anılarım”, *İnsan Vatanını Sever*, Irak Türkmen Cephesi Yayınları, Ankara 2009, 63–66.
- “Merkezi Hükümet İhlalleri, Asimilasyon Politikaları”, <http://www.turkemencepbesi.com/ kurumsal/?dil=1055&metin=11>, (e.t.26.08.2009).
- Metin, İbrahim, “Türk’ün(Anadolu’nun) Ayrılmaz Uzantısı Kerkük”, *Türk Yurdu*, XXII, 183, Ekim-Aralık 2002, s. 18-22.

- Muratlı, İnci, “Irak Türklerinin Siyasi Tarihi”, *www.Kerkük.net.com*, 16 Ekim 2007.
- Nakip, Mahir, “Irak Türklerinin Yakın Geçmişi ve Bugünkü Durumu”, *Boğaziçi*, 72, 1988, s. 12-14.
- Nakip, Mahir, “Irak Türklerinin Meselesine Nasıl Bakılmalı?”, *Avrasya Dosyası (Kuzey Irak Özel)*, III, 1, İlkbahar 1996, s. 37-44.
- Nakip, Mahir, “Irak Türkleri Sendromu”, *Türk Yurdu*, XXVI, 228, 2006, s. 32-38.
- Nakip, Mahir, “2003 Yılından Bu yana Irak Türkleri”, *Yeni Türkiye Dergisi*, XIX, 54, 2013, s. 2258-2268.
- Nakip, Mahir, “Irak Türkleri: Kendi Kaderiyle Boğuşan Halk”, *Türk Yurdu*, XXXIII, 312, 2013, s. 23-25.
- Nakip, Mahir, “Başlangıçtan Günümüze Türk Hükümetleri ve Irak Türkleri”, *Ortadoğu Türkmenler Sempozyumu*, Ankara, Eylül, 2014, s.237-240.
- Nakip, Mahir, “Abdullah Gül ve Irak Türkleri”, *Yeni Türkiye Dergisi*, XXII, 84, 2016, s. 453-462.
- Oğuz, Osman, “Kerkük Katliamı”, *Fuzuli*, 4-5 Temmuz-Ağustos 1987. s.6.
- Oğuz, Osman, “İran-Irak Savaşı ve Kerkük Meselesi”, *Türk Yurdu*, IX, 362, Mayıs 1988, s. 23-24.
- Omar, Mnolya; Okur, Alparslan, “Irak Türkmenlerinin Eğitim Sorunları, İki Dillilik ve Türkçe Öğretimi Üzerine: Kerkük İli Örneği”, *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 17, 2016, s. 133-147.
- Özet, İrfan, “Türkmenliğin Diasporik Temsilleri: İstanbul’da Yaşayan Kerküklü Türkmenlerde Göç, Kimlik Ve Entegrasyon”, *Avrasya Sosyal Ve Ekonomik Araştırmaları Dergisi*, V, 12, 2018, s. 909-929.
- Özkan, Selim Hilmi, “Telafer’in Stratejik Önemi ve Türkmenler”, *Avrasya Etüdleri*, XXXVI, 2, Ocak 2009, s. 137-155.
- Öztürkmen, Ömer Rasih, “Irak Türklerinin Maarif Davası”, *Yeşilada Dergisi*, II, 8-9-10-11, Temmuz- Mayıs 1951, s. 29.
- Pamukçu, Ekrem, “Irak Türklerinde Dini Hayat”, s. 237-242
- Pamukçu, Ekrem, “Kerkük Katliamı ve Kürt Senaryoları”, *Kerkük*, Yıl:2, 5, Temmuz 1991, s. 5-7.

- Pamukçu, Ekrem, “Türklerin Kuzey Irak’a Yerleşmeleri ve Buradaki Faaliyetleri”, *Kerkük*, Yıl: 3, 12, Temmuz 1993, s. 2-4.
- Pamukçu, Ekrem, “Sayın Süleyman Demirel’e Açık Mektup: ‘Ağam Süleyman Paşam Süleyman’”, *Kerkük*, Yıl: 1, 3, Mart, 1991, s. 4-5.
- Pamukçu, Ekrem, “Irak Türklerinin Siyasi Kaderi”, *Yeni Türkiye Dergisi*, XVI, 3, Ankara, 1997, s. 1666-1669.
- Pamukçu, Ekrem, “Kerkük Tarihi”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 19, 2001.
- Pamukçu, Ekrem, “Son Gelişmeler Işığında Irak, Türkiye ve Türkmenler”, *2023*, 38, 2004, s. 32-34.
- Peri, Nazlı, “Irak Rejimi Hâla Nefret ve Kin Kusuyor”, *Kerkük Dergisi*, II, 6, Eylül 1991, s. 12-14.
- Rasim, Mehmet, “Dünya Türklüğü II: Irak Türkleri”, *Ocak Dergisi*, Devre: 2, 4, Ağustos 1972, s. 57-75.
- Saatçi, Suphi, “Irak Türkleri'nin Varlığını Yaşatma Mücadelesi Tarihinden Çizgiler”, s. 48-61.
- Saatçi, Suphi, “Mazlum Irak Türkmenleri Desteklenmelidir”, *Türk Yurdu*, , 65. s. 12.
- Saatçi, Suphi, “Irak Türkleri ve Bugünkü Meseleleri”, *Azerbaycan*, XXXIV, 254, 1985, s. 99-106.
- Saatçi, Suphi, “Irak Türkmenlerinin İki Ateş Arasındaki Kaderi Değişmeyecek mi?”, *Türk Yurdu*, XXI, 169, 2001, s. 10-11.
- Saatçi, Suphi, “Musul Salnamesine Göre Türkmen Bölgesi”, *Global Strateji*, I, 1, 2005, s. 10-20.
- Saatçi, Suphi, “Kerkük Katliamı (14 Temmuz 1959), *Türk Yurdu*, XXVI, 228, 2006, s. 29-31.
- Saatçi, Suphi, “Türkmenler Topun Ağzında”, *Türk Yurdu*, XVII, 234, 2007, s. 19-21.
- Saatçi, Suphi, “Türkmen Basınından Parlak Sayfalar”, *Kardaşlık*, Yıl: 10, 38, İstanbul, Nisan 2008, s. 19-24.
- Saatçi, Suphi, “Kerkük’ün Geleceği”, *Türk Yurdu*, XVIII, 245, 2008, s.31-33.

- Saatçi, Suphi, “50. Yıldönümünde Kerkük Katliamı”, *İnsan Vatanını Sever*, Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilciliği Yayınları, Ankara, 2009, s. 60–63.
- Saatçi, Suphi, “Irak Türkmenleri”, *Yeni Türkiye Dergisi*, XIX, 54, Ankara, s. 2244-2258.
- Saatçi, Önder, “Irak Türkmen Eğitim Dili”, *Kardaşlık*, Yıl: 13, 52, Ekim-İstanbul, Aralık 2011, s. 22-23.
- Saatçi, Önder, “Irak Türkleri Dil Çalışmaları Bibliyografyası” *Ağz Araştırmaları Dergisi*, 8, Yaz 2014, s. 21-47.
- Sakin, Serdar, “Irak Türklerinin Türkiye’den Ayrılma Süreci ve Ankara Antlaşması”, *2023 Dergisi*, 137, 2002, s. 4-17.
- Sakin, Serdar, “Kerkük Hadiseleri Karşısında Türkiye (Temmuz-Ağustos 1959),” *I. Uluslararası Orta Doğu’da Süreklilik ve Değişim Sempozyumu*, Kırıkkale, 7–10 Mayıs 2014.
- Sançar, Nejdet, “Irak Türkleri”, *Ötüken*, 33, Eylül 1966, s. 3.
- Saran, Ceren; vd, “Barış Gazeteciliği Bağlamında Türk Medyasında Ezidiler ve Türkmenler”, *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 25, Ocak 2016, s. 75-101.
- Semin, Ali, “Irak’ta Siyasi Çıkmaz, Türkmenler ve Türkiye”, *Kardaşlık*, 55, 2012, s. 9-13.
- Semin, Ali, “Bağdat-Erbil İlişkilerinde Krizler ve Türkmenlerin Konumu”, *2023*, 140, 2012, s. 30-34.
- Semin, Ali, “Kuzey Irak Seçimleri Türkmenler ve Kerkük Sorunu”, *Kardaşlık*, 59, 2013, s. 14-19.
- Semin, Ali, “Irak’ta Derinleşen İŞİD Krizi ve Türkmenler”, *Kardaşlık*, 6, 2014, s. 8-13.
- Semin, Ali, “Irak’ta Türkmenlerin Geleceği ve Kerkük’ün Özerklik İhtimali”, *Kardaşlık*, 67, 2015, s. 8-12.
- Sevgen, Nazmi, “Kerkük Türkleri”, I, Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, 38, Kasım 1970, s.8-12.
- Seydi, Süleyman, “Kürt Gruplarının Türkmen Politikası”, <http://www.haberaliz.com/>.

- Sungur, Nevin, “Irak’ta Çelik Çomak Türkmenler” *Atlas*, 124, 2003, s. 142-157.
- Sümer, Faruk, “Irak Türklerinin Tarihine Kısa Bir Bakış”, *Türk Kültürü*, Yıl: 15, 180, 1977, s.758-764 (44-50).
- Şimşir, Sabahattin, “İzzetin Kerkük ve Kerkük Davası”, *Yeni Türkiye Dergisi*, XXII, 84, 2016, s. 446-450.
- Şimşir, Sebahattin, “Kerkük’te 1958 İhtilalinden 1959 Katliamına Kadar Türkmenler”, *Yeni Türkiye Dergisi*, XXII, 84, 2016, s. 439-445.
- Taşkıran, Cemalettin, “Irak Türkleri, Musul-Kerkük ve Türkiye”, 2023, 17, 2002, s. 42-47.
- Taşkıran, Cemalettin, “Irak’a Müdahale, K. Irak ve Türkmenler”, 2023, 13, 2002, s. 30-34.
- Taşkıran, Cemalettin, “Kuzey Irak, Türkmenler ve Dış Politikamız”, *Global Strateji Dergisi*, III, 9, İlkbahar 2007, s. 46-58.
- Terzioğlu, Süleyman Sırrı, “Tarihsel Süreç Çerçevesinde 2005 Anayasasına Göre Irak Türklerinin Durumu”, *Akademik Ortadoğu Dergisi*, I, 1, 2006, s. 159-176.
- Tevetoğlu, Fethi, “Atatürk’ün Musul, Süleymaniye ve Kerkük’le İlgili Bir Mektubu”, *Hayat Tarih Mecmuası*, Yıl:8, II, 10, Kasım 1972, s.6-7.
- Tokatlı, Ümit, “Irak Türklerinin Türkçe Eğitim ve Alfabe Meselelerine Kısa Bir Bakış”, *Türk Kültürü*, XXXI, 362, Kasım 1992, s. 347-355.
- Tunç, Hasan, “Tarihten Bugüne Kerkük ve Geleceği”, *Global Strateji Dergisi (Irak Türkmenleri Özel Sayısı)*, III, 9, Ankara, İlkbahar 2007, s. 4-24.
- Turan, Ömer, “Irak’ın Milletler Cemiyetine Girerken Yayınladığı Deklarasyonda ve Anayasalarında Türk ve Diğer Azınlıkların Hakları”, *Avrasya Dosyası (Kuzey Irak Özel)*, III, 1, İlkbahar 1996, s.23-36.
- Tüysüz, Cem, “Türkmenler”, *Türkler*, IV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 552-579.
- Umar, Zubaida, “Unutulmuş Azınlık: Irak Türkmenleri”, I, (Çev: Mehmet Çağrı), *Kerkük*, Yıl: 2, 7, Ocak 1992, s.17-19.

- Umar, Zubaida, “Unutulmuş Azınlık: Irak Türkmenleri”, II, (Çev: Mehmet Çağrı), *Kerkük*, Yıl: 2, 8, Nisan 1992, s.13-14.
- Umar, Zubaida, “Unutulmuş Azınlık: Irak Türkmenleri”, III, (Çev: Mehmet Çağrı), *Kerkük*, Yıl: 2, 9, Temmuz 1992, s.11-13.
- Uzgel, İlhan, “Körfez Savaşı’nda Özal’ın Musul-Kerkük’e İlişkin Projesi”, *Türk Dış Politikası Kurtuluş Savaşı’ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, II, (Ed: Baskın Oran), İletişim Yayınları, İstanbul, 2006, s.256-257.
- Yakupoglu, Enver, “Irak Türklerinin Kaderi”, *Fuzulî*, 3-4, Aralık 1958, s.4.
- Yalçın, Emrullah, “Kerkük’ün Nüfus Yapısı”, *Atatürk Dergisi*, IV, 3, Ocak 2005, s. 77-101.
- Yavuz, Nuri, “Kuva-yı İslahiye’nin Musul ve Kerkük’teki Faaliyetleri”, *Gazî Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXVII, 1, Ocak 2007, s. 237-248.
- Yavuz, Celalettin, “Irak Türkmenlerinin Durumu”, *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 3, 9, Ankara, İlkbahar 2007,
- Yayçılı, M. Kemal, “Irak Milli Türkmen Partisi Penceresinden Irak ve Türkmenler”, *Yeni Türkiye Dergisi*, III, 16, 1997, s. 1663-1665.
- Yayçılı, M. Kemal, “31 Ağustos 1996 ve 10 Ağustos 1998 Olayları Hakkında Açıklama”, *Türkmenlerinden Notlar*, Yıl: 1, 3, Ankara, 1999,
- Yenerer, Vedat, “Türkmen Belgeseli Çekmeye Geldiğim Irak’tan Çarpıcı Notlar”, <http://bizturkmeniz.com>
- Yenerer, Vedat, “Irak’ta “Kürtmen” Partiler...”, <http://www.kerkuk.net/haberler/koseyazisi.aspx?dil=1055&metin=2004122723>, (e.t.01.09.2009).
- Yeniçeri, Özcan, “Ortadoğu’da Tarihi Makasa Değişirken Türkiye ve Türkmenler”, *Global Strateji*, III, 9, s. 84-95.
- Yeniçeri, Özcan, “Tarihin Sarkacında Irak Türkleri ve Gelecek”, *Global Strateji*, II, 6, 2005, s. 1-13.
- Yeniçeri, Özcan, “Çatışan ve Örtüşen Stratejilerin Odağında Kerkük ve Türkmenler”, *2023 Dergisi*, 70, 2007, s. 26-32.
- Yıldız, Tunahan, “Modern Irak’ta Kürt-Türkmen İlişkisi”, *Avrasya Etüdüleri*, LIV, 2, Ocak 2018, s. 95-120.

- Yılmaz, Durmuş, “Yirminci Yüzyıl Başlarında Irak’ın Etno-Kültürel Yapısı ve Bu Yapının Musul Meselesi’ne Etkisi”, *İkinci Orta Doğu Semineri Düünden Bugüne Irak 27-29 Mayıs 2004 Bildiriler*, II, (Ed: Mustafa Öztürk, Enver Çakar), Fırat Üniversitesi Orta-Doğu Araştırmaları Merkezi Yayınları, Elazığ, 2006, s. 647-663.
- Yılmaz, Hasan, “65 Yıl Sonra Ayak Bastığımız Coğrafya Kuzey Irak ve Türkmenler”, *Yeni Türkiye Dergisi*, III, 16, 1997, s. 1670-1674.
- Yılmaz, Hasan, “Irak’ın Gizlenen Gerçeği: Türkmenler”, *Stratejik Analiz Dergisi*, IV, S37, Mayıs 2003, s.23-35.
- Yılmaz, Hasan, “Kerkük’ün Geleceği”, *Stratejik Analiz*, 82, 2007, s. 51-58.
- Yılmaz, İlhan, “Geçmişten Günümüze Irak’ta Türkmen Politikası”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, V, 12, Ocak 2006, s. 127-142.
- Yinanç, Refet, “Türk-Irak İlişkileri ve Irak Türkleri”, *II. Irak Türkleri Sempozyumu Tebliğleri*, Irak Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yayınları, Ankara, 1989.
- Yiğit, Aydın, “Türk Basınına Göre Geçici Irak Hükümet Konseyi’nin Oluşum Sürecinde Irak Türkmenleri ve Türkiye”, *Gazi Akademik Bakış*, XIV, 28, 2021, s. 67-91.
- Zabit, Şakir Sabir, Rıfat T., “14 Temmuz Katliâmı Üzerine Irak Hükümetine Verilen Muhtıra”, *Kardaşlık*, Yıl:1, 3, Temmuz-Eylül 1999, s. 28-29.

3. Tezler

3.1. Yüksek Lisans Tezi

- Ahmed, Pıstıwan, *Süleymaniye ve Çevresinin Sosyo-Ekonomik Yapısı (1839-1914)*, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Van, 2017.
- Alabaş, Bilge Yasemin, *Irak Hükümeti’nin Türkmen Politikası ve Musul’dan Türkiye’ye Yapılan Göçler*, (Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, 2018.
- Alpay, Ahmed Hamza, *Irak Türkmenlerinin Türkiye Açısından Jeostratejisi ve Türkiye’nin Stratejik Perspektifi*, (Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2015.
- Anapalı, Ahmet, *1991’den Sonra Samsun’a Yerleşen Kerkük Türklerinin Göçten Önce ve Sonraki Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Sorunları*, (Marmara

- Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2012.
- Aydın, Sinan, *Türkiye'nin Irak Politikası ve Bu Sürecin Türkmenlere Etkileri*, (Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2003.
- Bağbozan, Şeref, *Baas Yönetimi Altındaki Irak Türkleri*, (Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş, 2007.
- Cömert, İlhan Yılmaz, *Irakta Türkmen Politikası*, (Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2004.
- Çataloğlu, Seher, *Kimlik Oluşumunda Derneklerin Rolü: Kerküklü Türkmenler Örneği*, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2018.
- Deliceoğlu, Sabriye, *Kuzey Irak'taki Etnik ve Dinî Gruplar ve Bölge Politikalarındaki Etkileri*, (Marmara Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2006.
- Demirel, Memduha, *Irak Yönetiminde Türkmen*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2000.
- Demirhan, Serdar, *Kerkük'ün Değişen Demografik Yapısı ve Türkiye-İrak İlişisine Olası Etkileri*, (18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale, 2019.
- Duman, Çağdaş, *1990 Sonrası Dönemde Irak Türklerinin Siyasi Yapısı*, (Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2012.
- Eren, Murat, *Körfez Savaşı Sonrası Irak Türkleri*, (Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü) Ankara, 2004.
- Göçer, Orhan, *Birinci Dünya Savaşı Sonrası Irak Türkleri ve Sorunları (1918-2004)*, (Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü), İstanbul, 2004.

- İşcan, Ahmet, *Türkiye'nin Irak Türkmenlerine Yönelik Dış Politikası*, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), 2019.
- Hasan, Mazin, *Dünden Bu Güne Irak Türkleri*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007.
- Jumalı, Junaid Faisal Ahmed, *Irak Türkmenlerinin Yayın Organı: Kardeşlik Dergisi (1961-1963)*, (Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Kayseri, 2019.
- Kaplan, Ebubekir Siddık, *1918-1960 Arası Dönemde Türkiye-İrak İlişkileri*, (Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale, 2011.
- Karakoç, Ercan, *Atatürk'ün Dış Türkler Politikası*, (Gebze Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli, 2001.
- Kavak, İsmail Hakkı, *21. Yüzyılda Kerkük'teki Gelişmeler, Türkiye'ye Yansımaları ve Bölgedeki Türkmen Halkın Durumu*, (Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007.
- Kaya, Yunus, *Lozan'dan Irak Cumhuriyeti'ne Türkmenler*, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Van, 2007.
- Kayılı, Ali Gökhan, *İraqi Türkmen (1923-2005)*, (Bilkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2005.
- Kendirli, Yusuf, *İrak'taki Türkmenlerin Sosyo-Kültürel Ve Siyasi Yapısının İncelenmesi*, (İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Malatya, 2007.
- Kdk, Sahar Ayden Mohammed, *Türkiye'ye Göç Eden Irak Türkmenleri ve Yaşamsal Sorunları*, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2019.
- Meral, İbrahim, *Tarihsel Süreç İçerisinde Irak'ta Türkçe Eğitimi ve Öğretimi: 1918-2014*, (Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2014.

- Öz, Enes, *14 Temmuz 1959 Kerkük Katliamı ve Katliamın Türk Kamuoyundaki Yansımaları*, (Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, 2014.
- Saaïd, Ammar M., *Krallık Sonrası Dönemde Irak Türkmenlerinin Durumu (1958-2003)*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2012.
- Sabraham, Sawash Sh., *Irak'ın Anayasal Yapısında Türkmenlerin Hukuki Pozisyonu*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010.
- Selim, Aydın Maruf, *Türkiye ve Irak İlişkilerinde Türkmenler: Körfez Savaşı Sonrasından Günümüze*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007.
- Sharif, Usama A., *Krallık Döneminde Irak Türkmenlerinin Siyasal Etkinlikleri (1921-1958)*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2012.
- Şen, Osman Emre, *Irak'taki Türkmenlerin Irak Siyasetine Etkileri*, (Marmara Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2006.
- Tok, Ekrem, *Türkiye'de Iraklı Türkler ve Faaliyetleri (1990-2005)*, (Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2010.
- Tufan, Tarık, *Irak'ta Türkmen Azınlık ve Kerkük'lü Göçmenler*, (Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2001.
- Yılmaz, Selçuk, *Irak Türkmenlerine Yapılan Katliamlar ve Bunun Türk Kamuoyuna Yansımaları (1924-1959)*, (Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Enstitüsü), Ankara, 2005.

3.2. Doktora Tezleri

- Beden, Aydın, *Türk Basınına Göre Türkiye-İrak İlişkilerinde Türkmenler (1926-2001)*, (Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi), 2012.

Cömert, İlhan Yılmaz, *Körfez Savaşlarından Günümüze Türkmen Sorunu*, (Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü), İzmir, 2009.

Kayalan, Ferruh, *Kerkük Şebri ve Türkmenler (Türkmenlerin Siyasi ve Sosyo-Ekonomik Yapısı 1921-1990)*, Bilecik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Bilecik, 2018,

Mohammed, Hayder Adıl, *Kardaşlık Dergisinde Irak Türkmenlerinin Hikâyesi: 1961 – 1977*, (Ankara Üniversitesi Bilecik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi), 2015.

Sonuç

Bu çalışmada, Irak Türklerinin özellikle I. Dünya Savaşı'ndan günümüze kadar olan süreçteki tarihi, sosyal ve ekonomik gelişimini konu alan çalışmalar toplanmıştır. Araştırma sonucunda Irak Türklerini konu alan 58 Araştırma eseri, 219 makale, 34'ü yüksek lisans olmak üzere toplam 38 tez tespit edilmiştir. Ayrıca Irak Türklerini konu alan eserler incelendiğinde, bu eserlerin genellikle Irak Türk'ü yazarlar tarafından kaleme alındığı görülmektedir. Suphi Saaatçi, Şemsettin Küzeci, Erşat Hürmüzlü, Nefi Demirci, Fazıl Demirci, Nejdet Koçak, Habih Hürmüzlü, Ekrem Pamukçu, İzzettin Kerkük, Ali Kerküklü, Sanan Ahmet Kasap(ağa), Mahir Nakip, Nevzat Timur, Enver Yakupoğlu, Sönmez Ateş, Abdülhalik Bakır, Hidayet Kemal Bayatlı, Necmettin Esin, Mehmet Ömer Kazancı, Hicran Kazancı, Ali Semin, Ata Terzibaşı bu yazarlara örnek verilebilir. Söz konusu yazarların Irak Türklerini konu alan eserler meydana getirerek memleketlerine hizmet etme kaygısı taşıdıkları söylenebilir. Bunun yanı sıra Irak Türklerinin tarihi hakkında yazdıkları eserlerle bölgenin Türkmenlerin anayurdu olduğunu ispat etmeye çalıştıkları, yaşanan olayları aktarmak suretiyle Irak Türklerinin çektikleri sıkıntılara karşı kamuoyu oluşturmak istedikleri anlaşılmıştır.

Yapılan incelemeler neticesinde yayınlanan çalışmaların önemli bir kısmının 1990'lı yıllardan itibaren yoğunlaşmaya başladığı ve özellikle 2000'li yıllarla birlikte doruk noktasına ulaştığı anlaşılmaktadır. Bu durumun temel nedeni olarak 1990'lı yıllardaki Körfez Savaşı, 2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgal etmesi ve 2010'lu yıllardan itibaren Ortadoğu'daki Arap Baharı süreci gibi siyasi krizler gösterilebilir. Nitekim bu tarz siyasi krizler hem Irak Türkmenleri nezdinde hem de Türk aydın ve araştırmacılarının gözünde Irak Türkmenlerinin yaşadıkları sorunların kamuoyu gündemine taşınmasını önemli bir hale dönüştürmüştür. Yine 1959 yılında yaşanan ve onlarca

Türkmenin kasıtlı bir şekilde öldürülmesi ile sonuçlanan katliam olaylarının hemen akabinde de Irak Türkmenleri ile ilgili yayın faaliyetlerinin arttığını söylemek mümkündür. Anlaşılacağı üzere Irak Türkmenlerini yakından ilgilendiren toplumsal ve siyasal olaylar, bu konudaki çalışmaların artmasını beraberinde getirmiştir.

Özellikle Körfez Savaşı ve akabinde yaşanan siyasi baskılar neticesinde Türkiye'ye yapılan Türkmen göçleriyle gelen önemli simaların dernek kurma, konferans düzenleme, basın açıklaması, toplantı, protesto mitingleri, devlet adamlarına mektup gönderme, dergicilik faaliyetleri ve Türkiye'deki üniversitelerde akademisyen olarak çalışmaları Irak Türkmenlerini konu alan çalışmaların artmasına sebep olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'nin Irak ilişkileri ve bölgesel krizlerin etkisiyle politikalarındaki iniş ve çıkışlarda Irak Türkmenleri konusunda yapılan yayınların artmasına ya da azalmasına neden olduğu tespit edilmiştir. Neticede yürütülen araştırma sonucunda tespit edilen eserlerle, Irak Türkleri hakkında belirli bir kamuoyu oluşturulduğu ve bilgi birikimi sağlandığı gözlemlenmiştir.

Her ne kadar Irak Türkleriyle ilgili önemli bir literatürün geliştiği tespit edilmiş olsa da konunun bazı yönlerinin nispeten daha az incelendiği söylenebilir. Bu bağlamda özellikle Türkiye'nin yürüttüğü politikaların Irak Türkmenlerinin siyasi, ekonomik ve kültürel gelişimlerine olumlu ya da olumsuz etkisinin daha derinlemesine incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra Türkmenlerin yoğun olarak yaşadığı Musul ve Kerkük şehirlerinin Türkiye'nin dış politikası açısından stratejik önemine ve bu çerçevede Irak Türkmenlerine yönelik Türkiye'nin izlemesi gereken politikaların neler olabileceğine dair bilimsel çalışmaların önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir. Yine özellikle Arap Baharı ve akabinde Suriye iç savaşının, Türkiye'nin PKK Terör Örgütü ile mücadelesi ve son dönemlerde bölgede değişen konjonktürün de Irak Türkmenlerini nasıl etkilediğini konu alan çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu alanlarda yapılacak ve doğru tespitlere yer veren bilimsel çalışmaların kaleme alınması ile beraber politikacıların daha doğru ve başarılı politikalar yürütmesi için önemli veriler sağlanmış olacaktır.

Kaynakça

Acaroğlu, Türker, "Bibliyografya Nedir?", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, X, 10, 3-4, s. 135-140.

- “Bibliyografya”, (Çev: Zehra Kılıçarslan, Emre Altuğ), *Türk Kütüphaneciliği*, 30, 2, 2016, s. 338-339.
- Durmuş, İsmail, “Kitabiyat”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, XXVI, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2002, s. 83-85.
- Zülfikar, Hamza, “Kaynak mı, Kaynakça mı, Bibliyografya mı?”, *Türk Dili*, CIV, 738, s. 19-24.
- Gürkan, Hasan, “Atatürk’ün Söylev’i (Nutuk) Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, XIII, 27, Güz 2013, s.123-136.
- Saatçi, Önder, “Irak Türkleri Dil Çalışmaları Bibliyografyası” *Ağz Araştırmaları Dergisi*, 8, Yaz 2014, s. 21-47.
- Saatçi, Suphi, “Kitabiyat”, *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*, VI, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997, s. 481-485.